

Становище

за дисертационния труд

на **Искрен Красимиров**

за получаване на научната и образователна степен „доктор”

по научната специалност „Кинознание, киноизкуство и телевизия” (05.08.03)

Професионално направление 8.4. *Театрално и филмово изкуство*

на тема **„Творчески подходи на сценариста, режисьора, оператора и монтажиста в художествено-документалния филм»**

от доц. д-р Невелина Попова,

преподавател по кинодраматургия в НБУ

Представеният текст на дисертационния труд на Искрен Красимиров е 164 страници и формално отговаря на изискванията за един дисертационен труд: добре структуриран, с уводна част, в която авторът представя целите и задачите на изследването, методологията и използваната литература; следва въвеждащата теоретична част и четирите глави, посветени на отделните професии, със съответните подглави и заключение.

Но зад изпълнените формално изисквания към един дисертационен труд аз виждам доста същностни проблеми. Мисля, че мой дълг е да ги споделя, а не да си затворя удобно очите и да ги подмина, което, за съжаление, е срещана практика сред разроилите се университети и девалвираните академични титли. Правя го с надеждата да бъда чута от младия автор. Както той самият казва по повод на хумора и пропуснатите възможности в един свой филм: „той е и горчив размисъл за нещата от живота и за неизползваните възможности да повлияем на другите, като кажем истината, колкото и нелицеприятна да е тя.” (стр. 69)

Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение. Обоснованост на целите и задачите в дисертационния труд. Съответствие между избраната методология и методика на изследване и поставената цел и задачи на дисертационния труд.

Както се вижда от заглавието, дисертационният труд на Искрен Красимиров си поставя задачата да изследва творческите подходи на сценариста, режисьора, оператора и монтажиста при създаването на художественодокументалния филм. Да се изследва развитието на художественодокументалния филм, който е все по-често срещано явление в съвременното документално кино, безспорно е важна и интересна тема, значима и от гледна точка на теорията, и на конкретната филмова практика. Самото изреждане на четирите основни творчески професии в заглавието в своята широта е своеобразно предизвикателство: то предполага мащаб и дълбочина на знанията, както и сериозен опит в биографията на автора. Количеството заглавия на филмите на Искрен Красимиров е впечатляващо, както впечатлява с благородните си образователни намерения целият проект „Незабравимата България”. Не съм гледала филмите на Искрен Красимиров, с няколко изключения, които ми предостави интернет пространството: там намерих първият му дебютен и награден филм „Хляб от бога, богове от глина”, епизодите за Паисий и Софроний Врачански от „Незабравимата България” , както и различни трейлъри за филмите му за Ботев, Левски, Вазов, войводите. Всичко, което видях, е белязано от неговата хибридна „художественодокументална“ стилистика, от неизменния му патриотичен патос и насочеността на тези филми към младата необразована аудитория. Високо ценя и приветствам всяко просветителско усилие в днешния все по-безпамятен свят. Мисля обаче, че би било добре още в самото заглавие да има уточнение, което да ни насочва към специфичната територия на образователния и учебен филм. Разбирам, че това е трудно изпълнимо, защото смяната на заглавието на един дисертационен труд е цяла процедура, но това може да се компенсира със съответните уточнения вътре в самия текст. Мисля, че и качествата, и смисълът на филмите на Искрен Красимиров ще се открият най-добре в контекста на просветителското усилие на своя автор като образователни филми и именно така те могат да намерят своето достойно място в цялостния кинопроцес. Една такава специфична гледна точка към осмислянето на творческите подходи в художественодокументалните филми, които се правят с образователна цел, извежда към определено неразработени теоретични полета в българското кинознание и е добра възможност за автора на този труд. Но за съжаление в текста на дисертацията образователните и учебните филми дори не са споменати, няма ги дори като термини. Искрен Красимиров, стъпвайки върху личния си

професионален опит, предпочита да разглежда своите филми на голямата територия на съвременното документално кино, а там различните естетически проблеми са особено осезаеми...

В момента, обаче, аз не разглеждам и не оценявам филмите му. Нямам и достатъчната подготовка за това. Мисля, че би било добре към дисертационния труд всеки член на журито да получи и диск с основните негови филми, които се разглеждат в дисертацията и върху които до голяма степен е построено неговото изследване.

Шестте задачи, целите и методологията на този труд са добре обосновани и формулирани в духа на цялата работа – често Искрен Красимиров си поставя като задача да докаже отдавна известни и доказани неща, от самата азбука на филмовия процес. Това е разбираемо за един млад автор, който работи запалено и лично преоткрива азбучните истини. Ценя това качество и разбирам съпътстващите рискове, но те са част от личния път на всеки търсещ – в епохата на унифицирането и на „coru-paste”. Въпросът е в опасността да се изгуби широтата на погледа и хоризонта, но за това малко по-късно.

Мнения, препоръки и бележки

Размествам стандартния план за едно становище, за да навляза директно в същността. Както стана ясно, аз имам сериозни забележки към тази работа. Мисля, че в нея има проблеми, които не бива да се подминават. Ще се опитам да ги обединя в няколко пункта, максимално събрано, за да се вместя в обема на становището.

Проблеми на изказа и интонацията

Мисля, че стилът на тази работа поставя редица проблеми и тяхното осъзнаване от младия автор би имало смисъл и полза най-вече за самия него. Искрен Красимиров често говори наедно, с патос и самомнение, които лично за мен са дразнещи. Зад много от категоричните му изявления, аз често съзирам незнание. Зад стройния план на работата, вътре в текста царя една хаотичност. Мисълта често остава неясна, а заявеното общо разсъждение - неподкрепено с конкретни примери. Самочувствието на Искрен Красимиров като любимец на публиката го води до категорични съждения за стойността на творбата, с които аз не съм съгласна. Публиката, но коя публика? Какво е нивото ѝ? И доколко един автор, уловил определени вибрации, се опитва да поведе към

по-дълбоки територии и прозрения своите зрители? Или пък, упоен от някакъв успех, започва да се заиграва с нагласите и нивото на потенциалните си зрители? Кога в истинския дълбок патриотизъм започват да се усещат патриотарски нотки?... Тук капаните са много. Както са много и капаните на възстановките в историческия художественодокументален филм, за които в работата на Искрен Красимиров няма нито дума. Те винаги се представят като нещо творчески положително. Често това е съпроводено от пренебрежително отношение към класическия документален филм, изграден върху документи и архиви. Коментарът е „баналност и скука“! Автори като Юлий Стоянов и Андрей Алтъпърмаков в тази скала на „модерното“ възстановъчно разчупване на историческите събития вероятно не биха се класирали. Препоръката ми към Искрен Красимиров е да прегледа своите интонации, да търси повече прецизност и дълбочина.

Както е добре, авторът да поправи и някои конкретни фактологически грешки като името на Валентин Танев (в текста е Владимир) или че игралната ни телевизионна новела с Мишо Мелтев „Чуй звездите“ е документален филм...

Структурни и съдържателни проблеми

Тук препоръките ми са към въвеждащата част и към първите две глави.

Теоретичната рамка на изследването определено куца. Подглавата, посветена на подвидовете документално кино, трябва изцяло да се преразгледа. Да се представят други съществуващи класификации. Това по принцип е винаги хлъзгава територия и никога няма една формула. Но тя не е и нужна. Именно в богатството на съществуващи модели истината се откроява в своята сложност. Но до тези модели е добре да се докоснем.

Точно в тази част на работата липсата на добра теоретична подготовка е особено осезаема. Наистина у нас няма много изследвания, посветени на документалното кино, но по света те все пак съществуват. И всеки автор минава през свой опит да изгради класификация, да постави своите търсения в един по-цялостен контекст. В използваната литература е спомената една много ценна книга – на Bill Nicholls – “Introduction to documentary”, която е посветена на различните видове, конвенции и кодове в документалното кино. Така представената подглава, ми дава основание да се съмнявам, че Искрен Красимиров е запознат не само с тази книга, но и с другите споменати англоезични автори.

Имам сериозни забележки и към главата, посветена на работата на сценариста в документалното кино. Искрен Красимиров навсякъде говори прекалено общи неща за сценария, цитирайки многократно Светла Христова и повтаряйки общоизвестни истини за сценарната работа. А именно тук, в тази глава, е мястото да се очертаят отчетливите специфики на сценарната работа в документалното кино, да се разгледа спецификата на сценарния запис в документалния филм. В своята хипотетичност документалният сценарий е по-скоро един разширен синопсис, отколкото класически сценарен запис. И затова тук, освен откритието на темата и авторската ангажираност с нея, най-важно е да се избистри структурата на филмовия сюжет, с всичките специфично документални конвенции.

Част от тези конвенции са разгледани във втората глава, посветена на режисурата.

Тъй като една от заявените задачи на този труд е да се докаже съавторството между сценариста и режисьора в документалното кино, моят съвет е двете глави да се обединят. Защото именно в документалното кино режисьорът винаги е съавтор на сценарното драматургично решение, независимо дали е заявен като такъв в титрите на филма.

Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд (описание и оценка), включително наличие на оригинален принос в науката.

Изследването на съвременните тенденции в документалното кино и в частност възможностите на художественодокументалния филм за създаването на стойностни филмови творби, както и конкретното им приложение при образователните филми е неразработена територия и затова всяко изследване в тази посока е приносно.

Във всички случаи систематизирането на различните подходи при създаването на художественодокументалния филм има своя смисъл и определен принос.

Специално препоръчвам на автора при една бъдеща редакция на дисертацията да разгледа образователните филми, да осмисли по-цялостно и в дълбочина днешното им състояние и перспективи.

Както и да сподели своя опит като независим режисьор, намиращ средства за благородната си кауза. Това е негов съществен принос.

Много добре са разработени двете последни глави, посветени на операторската работа и на работата на монтажиста. Тук примерите са точни и прекрасно анализирани. Смятам, че това също е принос на дисертационния труд.

Преценка на публикациите по дисертационния труд: брой, характер на изданията, в които са публикувани.

Цитиране от други автори, отзиви в научния печат и др.

Искрен Красимиров има само две публикации, но за мен това е достатъчно. Липсата на цитати от негови работи в трудове на колеги е разбираема и това не би трябвало да е проблем. Това депърва предстои.

Заключение с ясно формулирана положителна или отрицателна оценка на дисертационния труд.

В заключение искам да кажа, че въпреки сериозните ми резерви, многото ми забележки и препоръки към работата на Искрен Красимиров, аз на финала ще го подкрепя. Той е човек с потенциал и присъствие, все още е много млад и му предстои дълъг път. Не мога да застана на този път с рязко отрицание. В този път има пространство за сериозни самопреценки, смирение, много труд, скромно съизмерване с другите, постигане на повече дълбочина... Искам да вярвам, че е чул и вникнал в това, което съм написала в моето становище. И че това не само няма да му попречи, но и ще му помогне в бъдещия му път, при всеки отговорен избор.

17. 6. 2019.

Невелина Попова